

שאלה: התחתנתי לפני שנה, ועד עכשיו אני דר בדירה שכורה אבל יש לנו חסכוניות, ומתכוונים אנו לקבל אשראי להלוואה מהבנק, כדי לקנות דירה. יש אופציה לקנות דירה המוכנה אמנם היא ישנה יותר; או לקנות "על הנייר" מאיזה קבלן שהתחיל פרויקט להקים שכונה של דירות. אמנם נצטרך להמתין שנה או שנתיים עד שתהיה הדירה מוכנה, אבל היא תהיה דירה חדשה, וגם תהיה בנויה לפי תוכנית מראש שנתכנן על גודל החדרים וכו'. מה עצת התורה, מה עדיף?

תשובה: כמה שקוסם יותר לקנות אצל קבלן, אבל יש סכנה בדבר, כי יש חלק מהקבלנים שפשטו רגל, לקחו כמה תשלומים, אבל הפסיקו הבניה מפני סיבוכים כלכליים, ואז חלילה הפסדת מה שנתת לו עד כה. רק תתקשר עם קבלן שיתן לך ערבות בנקאית על כל סכום שתתן לו. ואז אתה בטוח בהשקעתך.

אבל מצד שני, עדיף לקנות אצל קבלן, כי בזה תקיים מצוות ישוב ארץ ישראל. כי כתב רמב"ן (ספר המצוות לרמב"ם, השגות רמב"ן, מצות עשה ד) "מצוה רביעית, שנצטוונו לרשת הארץ אשר נתן הא-ל יתברך ויתעלה לאבותינו לאברהם ליצחק וליעקב, ולא נעזבה ביד זולתנו מן האומות, או לשממה. והוא אָמְרוּ להם 'והורשתם את הארץ וישבתם בה, כי לכם נתתי את הארץ לרשת אותה' (במדבר לג, נג)... שלא יניחו ממנה מקום [=מקום שנשאר ביד זולתנו או לשממה]... הרי נצטוונו בכיבוש בכל הדורות...אם כן מצות עשה לדורות, מתחייב כל יחיד ממנו ואפילו בזמן הגלות, כידוע בתלמוד במקומות הרבה..."

ובכן כאשר תרכוש דירה המוכנה, שם גרים יהודים אחרים, יישוב ארץ ישראל קיימת, אבל לא כיבוש ארץ ישראל. עדיפות יש לבנות במקום שעד כה לא היה בנין, ובזה הצלת מן השממה; או שתקנה מיד איזה נכרי שהוא גר בדירה, ועל ידי קנייתך ממנו הוא צריך לזוז משם, כמבואר בגיטין ח ע"ב ודברי רש"י שם.

כמובן, גם אם תבנה בית בהתנחלויות, מקומות ביהודה ושומרון, ותקים שם בית חדש, קיימת מצוה זו למהדרין.

מניין ידע רמב"ן שכיבוש כנ"ל מתחייב כל יחיד ממנו? שמא כוונתו אך ורק לענין לגור בארץ ישראל, ולא "כיבוש" כנ"ל? אלא המקרא שציטט "והורשתם את הארץ" נאמר בלשון רבים. והדריך אותנו הגר"א (אדרת אליהו, דברים כט, יח) כי כל מקום שהתורה מנסחת דבריה בלשון רבים ["וספרתם לכם" של ספירת העומר] הכוונה לכל יחיד מאתנו. ואם התורה נוסחה בלשון יחיד, היא מצוה על כלל ישראל [כמו בספירת היובל, "וספרת לך שבע שבתות שנים" – ויקרא כה, ח]. וכאן היא בלשון המשתמעת לכל יחיד ויחיד מאתנו, גם לענין ישוב וגם לענין כיבוש, כדברי רמב"ן בביאורו למקרא זה. ודאי שאין היחיד יכול לכבוש על ידי מלחמה, אלא מדובר לבנות בית, להציל מהנכרים או מהשממה.